

te voet

ABONNEREN?
vul onderstaande bon
in of bel GRATIS de
abonnementslijn
0800 - 0224222

de wandelkrant van Nederland

Uitgave HOBRI PERS UITGEVERIJ BV

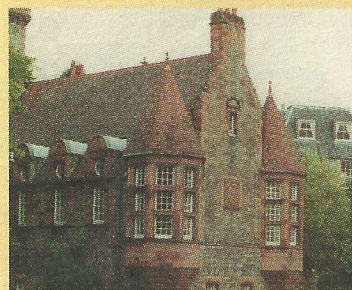
Postbus 274 3700 AG Zeist • tel. 030-6956853 • fax 030-6958126 • 6e jrg. nr. 09 - november 2000 • prijs f 3,95/Bfr. 70

INHOUD

5 **BOEKPRESENTATIE:**
VOETREIS
VAN LENNEP

8 **IMPONEREND**
SCHOKLAND

12 **STADSWANDELING**
EDINBURGH

14 **OP ZOEK NAAR**
GROENE HART-GEVOEL

Wandeling voor sleutelhouders Landhuizen tussen Jutfase sluizen

EN VERDER:

AGENDA

GEZONDHEIDSRUBRIEK

HANDEL & WANDEL

KAART V/D MAAND

MARSBERICHTEN

NATUURRUBRIEK

WANDELLEN OP 'T WEB

FRANK FLIPPO

Nieuwegein is minder standaard als het klinkt. Tussen uitgestrekte nieuwbouwwijken liggen een paar juweeltjes van landgoederen. Zigzag mee langs sluisen, oude boomgaarden, ridderhofsteden en ontdek een verborgen park achter een hek. Een wandeling voor sleutelhouders.

Hoe te belanden in de verborgen schoonheden van Nieuwegein? Pak in Utrecht de sneltram richting Nieuwegein, en stap uit bij halte Zuilenstein over het kanaal. Steek de Symfonielaan over naar sportpark Blokhoeve. Steek rechts de parkeerplaats over en pak het meest rechtse pad de groenstrook in. Al snel komt u bij een voetgangersbrug over het spoor. Het wijkje dat u ziet, heet Huis de Geer.

Waar nu uitgestrekte nieuwbouwwijken liggen, lagen ooit achttien landgoederen. Sommige wijknamen in Nieuwegein zijn naar deze voormalige 'huizen' genoemd: Plettenburg, Batau, Zuilenstein en dus ook: De Geer. Van de meeste rest alleen nog de naam of enkele schamele overblijfselen, zoals van Huize Batau en Zwanenburg. Nog slechts vier 'huizen' staan over: Heemstede, Stormerdijk, Rijnhuizen en Oudegein. Waarvan de eerste twee eigenlijk niet meetellen. Heemstede staat nu op Houtens grondgebied en Stormerdijk is volledig afgebroken om plaats te maken voor een wit 19e-eeuws herenhuis. Blijven over Oudegein en Rijnhuizen, waarvan uiteindelijk alleen Rijnhuizen als kasteel is te bezichtigen. Zuinigjes dat wel: op Open

Monumentendag en in de week-einden voor sleutelhouders. Hoe u zo'n sleutelhouder wordt? Dat vereist enige moeite, waarover verderop meer. Eerst loop ik langs Stormerdijk en voormalig Zwanenburg, omdat die in een middagwandeling zijn te vangen.

THEEHUIS

Staand op het bolle hoge spoorbruggetje ziet u de neogotische kerk van Jutphaas met het bos van Zwanenburg ervoor. Het bos vind ik pas na er bijna geheel omheen gelopen te zijn. De toegang lijkt met opzet moeilijk vindbaar

gemaakt. Een grintpaadje leidt rechts van de kerk naar een woning toe. Ik loop door het smeedijzeren hek van Zwanenburg; samen met het bos het enige wat rest van de buitenplaats. Dan gelijk rechts. Bijna onzichtbaar, staat er een bordje: 'verboden voor fietsers, brommers, honden en vissers..'. En daarachter leidt een minuscule paadje het bos in. Hoe klein ook, het oude beuken- en eikenbos heeft een fraaie waterpartij met een bruggetje naar een prieel-eiland. Met een theehuis dat alleen nog op oude prenten is te vinden.

Uit het bos loop ik terug richting Rijnhuizerbrug. Daar gelijk links de 'eigen weg' in van Rijkswaterstaat, langs hoge wilgen en rijen geparkeerde schuiten. De voorlopers van Nieuwegein, Jutphaas en Vreeswijk, waren vandoord pleisterplaatsen voor binnenschippers.

Na honderd meter voert een pad

langs volkstuinten en schapenweiden. Verderop bij de sluis is het 'verboden toegang'. Zo'n bord staat er ook als ik aan de andere kant richting sluis loop, naar het punt waar Merwedekanaal en Amsterdam-Rijnkanaal splitsen. Wel een mooi ouderwets bordje. Leuk om op de 'kaap' te staan en tussen de bomenrijen het Jutfase kerkje te zien pieken. Ik loop een klinkerweg af langs het Rijnkanaal, tot waar zich dit weer splitst in Lekkanaal en Amsterdam-Rijnkanaal. Weinig mensen weten dat Anton Mussert, voorman van de NSB, dit kanaal heeft ontworpen. De man was

vervolg op pagina 4

te voet

NU 15 NUMMERS VOOR f 35,-

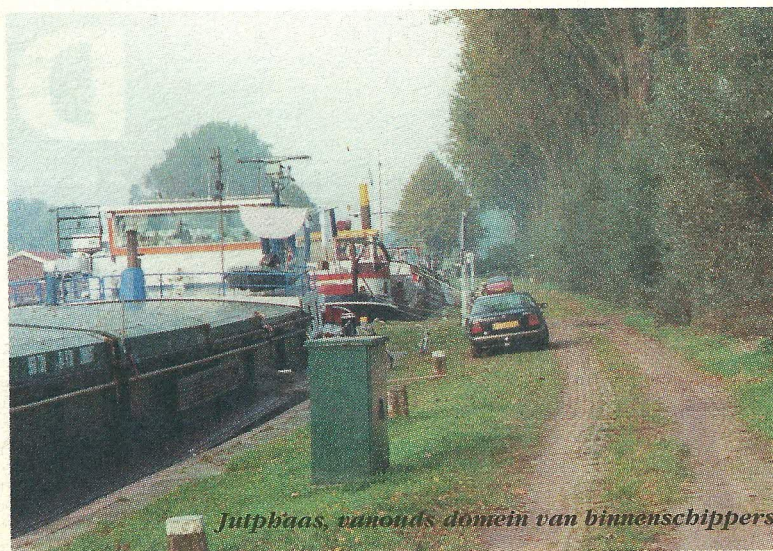
Ja, ik abonneer mij tot wederopzegging op 'te voet', de wandelkrant van Nederland.

Een jaarabonnement (10 nrs) kost f 35,-. Ik betaal met de mij toegezonden acceptgirokaart en ontvang in verband met deze aanbieding na betaling 15 nummers in plaats van 10 nummers.

naam
voorletters
adres
postcode
plaats
telefoon

(i.v.m. controle op bezorging)

Deze bon in een open envelop zonder postzegel sturen naar 'te voet', afdeling abonnementen, antwoordnummer 6274, 3700 VB Zeist.

Jutphaas, vanouds domein van binnenschippers

MARS BERICHTEN

Wandelen over het boerenland of kades langs het water. Een vrije doortocht generaliseerd door overstapjes, draaihekjes of voetgangersbruggetjes. Het kan gelukkig steeds vaker. Vooral dankzij de inspanning en betrokkenheid van personen of organisaties die zich inzetten voor de belangen van de wandelaar.

In Marsberichten signaleren we initiatieven en acties, kansen en bedreigingen voor de wandelmogelijkheden. We gaan in op landelijk of regionaal wandelbeleid en besteden aandacht aan bijzondere wandelpublicaties. Nieuws en opinies uit Nederland Wandelland, vergaard en bewerkt door Vladimir Mars, kaarten en gidsenspecialist, voetenwerker en padenmaker.

Zend uw tips, o.v.v. 'Marsberichten', naar de redactie of direct naar:
Westzaanstraat 37-hs, 1013 ND
Amsterdam, tel./fax 020-6841282.

SLACHTEDIJK FRIESLAND

De aloude Slachtedijk tussen Oosterbierum en Rauwerd begint een cultstatus te krijgen! De jaarlijkse wandelmarathon langs deze kronkeldijk werpt z'n cultuur-historische vruchten af. Het aantal belangstellenden voor de 42 kilometer lange dijk neemt toe. Want hij spreekt tot de verbeelding. Niet verwonderlijk gezien zijn verleden als waker tussen de vroegere Middellzee en de zogenaamde

vervolg van pagina 1

van huis uit waterbouwkundig ingenieur. Ik zie hier richtingborden voor boten: links ga je naar Wijk bij Duurstede, rechts naar Vreeswijk. Een ander bord vertelt van de vreemde dikke, verderop op een eiland liggende plofsluis. Hij zat vol springstof om in te storten als de vijand naderde, zodat het inundatiewater niet kon wegstromen naar de Lek. De plofsluis en toebehoren waren nog in aanbouw toen de oorlog uitbrak en de Luftwaffe de Hollandse Waterlinie weerloos maakte. Er is allang een stuk kanaal omheen gegraven omdat de doorgang te smal is geworden. Sinds 1982 dient de sluis als depot voor giftig slib. 'Voorlopig' staat erbij, maar dat kennen we.

STORMERDIJK

Ik loop de dijk af en de lieflijke Malapertweg in. Hier houden de laatste oude Jutfase boerderijen en boomgaarden stand. In de verte ziet u de moderne kantoren van Nieuwegein, maar aan deze weg is het nog bij het oude. Hier passeert u ook het particulier bewoonde Huize Stormerdijk. De 19e-eeuwse villa van nu lijkt in niets op de stoere middeleeuwse burcht zoals die nog te zien valt op een 18e-eeuwse pentekening. Stormerdijk is dezelfde weg gegaan als de meeste kastelen hier: eeuwen van verwaarlozing veranderden het in een bouwval die eind 18e eeuw plaats maakte voor een 'modern' herenhuis. Via het fietspad moet u een eind omlopen om bij het verlengde van de Malapertweg te komen: Rond het Fort. Ook de weg die niet rond het fort gaat, maar er in twee richtingen vanaf loopt, heet

vraag of het de moeite waard is. Zie op de kaart van Nieuwegein, denk ik: zo'n vlekje park, loont dat? Achteraf weet ik beter, maar toch. Ik spreek in de intercom, er klinkt een klikje en de grote deuren van het hek zwaaien open. Voor mij ligt een indrukwekkende oprijlaan. Aan het eind rechts zetelt het Instituut FOM in jaren-zeventig nieuwbouw die zijn beste jaren heeft gehad. Een van de medewerkers aan de receptie voorziet mij van een boekje met een floristische wandeling door het park. Het is een werkdag. Ik verlaat het park aan de zuidkant, na ontvangst van sleutel en boekje. Een stuk bouwland dat bij Rijnhuizen hoorde, is verkocht en nu zetten ze er dure appartementen neer: er ligt een grote bouwput met af- en aanrijdende cementwagens.

combinatie van romantische tuinaanleg en natuurlijke flora. Het lukt me echt om me op die paar hectare Rijnhuizen af en toe in een woest woud te wanen. Het neigt naar de nacht op deze namiddag. In het theehuis aan het water, ingericht alsof de hoepelrokken elk ogenblik kunnen binnenwandelen, gaat automatisch de lichter met de vlamvormige peer-tjes aan. Alsof de geesten van de freules hier op zekere tijden bijeenkomen om, onzichtbaar voor mij, nog wat na te kouten over de leugens uit de laatste almanakken. Het bruggetje op de oude plattegrond is verdwenen. Aan dit grachtje is geregeld het ijsvogeltje te zien, zegt het flora-boekje. Ik wil het water over, want daar ligt een oude hoogstamboomgaard. Het oppervlak aan hoogstamboomgaarden slinkt, omdat steeds minder mensen met de hand wil-

gezien, moet beslist hier heen gaan. De takken kronkelen slangachtig naar alle kanten, het herfstloof vlamt en avondnevel hangt tussen de stammen. De bongerd eindigt aan een sloot met een wei waar koetjes grazen. De stad lijkt ver. Ik probeer terug te lopen. Ditmaal is het bruggetje over de sloot er nog, maar het pad niet. Dus ik moet over het bouwterrein, langs modderplassen met colablikjes, sigarettenpeuken en andere onbeschrijflijke troep van bouwvakkers die men soms dertig jaar later, als er weer een ander gebouw moet komen, opnieuw tegenkomt. Met de schoenen onder de grijzige bouwmodder bereik ik datzelfde open hek. Thuis ben ik nog niet en het wordt donker. Weer het hele landgoed langs, geen straf want overal is het hier mooi, slenter ik terug naar het

middeleeuws en de zogenaamde Marneslenk. Er zitten hele jonge en hele oude stukken bij. De Slachte is namelijk een dijk van dijkes. En deze dijk heeft sinds de zomer ook een boek. Of beter gezegd: weer een boek. Want het is een herdruk uit 1990. De titel is gewoon: 'De Slachtedijk'. De serie van het Noord-Nederlands Bureau voor Toerisme (NNBT) waarin het verschijnt, heet 'Monument van de Maand'. De auteur schetst het ontstaan van de Slachte, met veel aandacht voor de bedrijfsge-schiedenis van het vroeger eiland Westergo. Het is een lief, klein, gebonden boekje met instructieve kaartjes en afbeeldingen. Heel bijzonder is de uitvouwbare kleurenkaart van de dijk, in de 18e eeuw gemaakt door de 'Landschaps Tekenmeester' van Friesland, Pieter Idserts Portier te Franeker. (VM)

* Siem van der Woude, De Slachtedijk. Monument van de Maand, jrg. 5, dl. 5 (uitg. NNBT) 2000, geb, 64 p, zw.w. ill + krtn, uitvouwbare kl.krt, f 25,00. Verkrijgbaar in de boekhandel. Noord-Nederlands Bureau voor Toerisme, Drachten, telnr.: 0512 - 585000, e-mail: info@nnbt.nl, internet: www.nnbt.nl

vervolg op pagina 5

Thörlos®

Light Hiking CoolMax®

De perfecte keuze voor wandelen met lichtgewicht wandelschoenen en wandelsandalen. Het verwerkte CoolMax® maakt ze ideaal voor warmere wandelgebieden.

BEL VOOR DEALERADRESSEN 040-2525255

twee richtingen vanaf loopt, heet overigens Rond het Fort. Het keurige heuveltje met bomen is alles wat rest van Huis Wijnstein, honderd meter verder ligt Fort Jutphaas waar ooit De Plettenburg stond. Vaak werden de landhuizen neergehaald door de kleinzonen of de erven van de oude landheren, dan was het bezit zover verkrot dat ze er geen moeite meer voor deden of het kapitaal niet hadden om het te restaureren. Fort Jutphaas, deel van de Waterlinie, werd door de Duitsers geconfisqueerd als zendstation; tegenwoordig zit er een wijnhandel. U hebt er vrij toegang en het is prettig lopen over het heuvelachtige terrein met delen verdedigingsmuur die hier en daar uit het gras steken. Een prima picknickplek. Het weggetje Rond het Fort is een van de mooiste in Nieuwegein; waterlelies, zwanen en een weelde aan planten en dieren. Voorbij het fort slaat u linksaf richting Merwedekanaal en ziet u links.....

Het klapstuk van de wandeling, Landgoed Rijnhuizen. Sinds enkele decennia eigendom van het FOM; een instituut voor Plasmafysica. Voor hun tak van wetenschap heb ik weinig belangstelling, maar voor hun terrein des te meer. Bij het oude hoge hek met de door stenen leeuwen vastgehouden wapenschilden bel ik aan. Het FOM weet dat ik in aantocht ben, eerder deze middag heb ik al opgebeld. Ik kom de sleutel halen van het landgoed tegen betaling van 15 gulden. Is deze borg voldaan, dan mag ik de sleutel tot in lengte van dagen bij me houden. De sleutel is alleen tijdens kantooruren op te halen, terwijl het landgoed slechts in het weekeinde is te betreden. Een hoop gedoe waarvan ik me af-

IEPENWOUD

In het weekend blijkt de ingang voor sleutelhouders niet bij het hoge hek van de oprijlaan. M'n sleutel past op een kleiner hek vlakbij het fietsersbruggetje over het Merwedekanaal. Het hek valt na opening vanzelf weer in het slot. Links het glorieuze maar vervallen Rijnhuizen, en rechts voor me een exotische takkenzee. Het is de Floridase trompetboom, die nogal zwak op zijn stam heet te staan en daarom voortdurend loten vormt. Langs acacia's en toverhazelaars rond ik mijn weg op de Braams Route, genoemd naar de plantenliefhebber die Rijnhuizen verrijkte met allerlei exoten, zoals Chinese larixen, sequoia's en mammoetbomen. De adel die op deze oude landgoederen woonde, imponeerde bezoekers graag met wonderlijke planten in hun tuinen. Dus oude favorieten als de ginkgo en de notenboom komt u er ook tegen.

De entree van het kasteel is onvergetelijk. Een van de dikste en oudste Hollandse lindes op een binnenplaats, die nog volkomen de sfeer ademt van een privélandgoed. Dat weten er meer, want een bordje meldt: 'fotoreportages s.v.p. vooraf melden'. Het heeft iets van Amelisweerd, iets van Langbroek, iets van Linschoten. Zo was Jutphaas dus. Een pad langs de slotvijver richting kanaal voert door de diepe schemer van bomen, sprietiger maar zwaar van loof, het soort dat je op 18e-eeuwse schilderijen ziet. Hollandse iepen die gespaard zijn gebleven voor de iepenziekte. Wellicht omdat ik hier door een zeldzaam stuk bejaard iepenwoud loop, waarin iepen al eeuwenlang een ecosysteem vormen. Rijnhuizen is een zeldzaam goede

boomgaard sinkt, omdat steeds minder mensen met de hand willen oogsten. Deze boomgaard is net als de rest van wat hier staat, om esthetische redenen behouden. Ik ga terug naar het kleine toegangshek en loop helemaal om het landgoed heen naar het grote hek waar van de week de cementwagens doorheen kwamen. Ik verwachtte het al, ook nu is deze toegang open. De modderige laan langs het bouwterrein loop ik helemaal uit tot waar het fundament ligt van het verdwenen bruggetje.

De boomgaard is gespaard, alleen is hij nu zo verwilderd dat ook de paden uit dit boekje zijn dichtgegroeid. Ik baan mij een weg tussen hoog onkruid, en bomen als vroege Mondriaans. Een rijkdom aan weggrottend fruit aan hun voeten waar ik met een geur van appelmoes en een tsjomp tsjomp geluid in wegzak. Wie nog nooit honderdjarige appelbomen heeft

geen straf want overal is het hier mooi, slenter ik terug naar het Sesam Open U-hek en loop dan het fietsersbruggetje over. Terwijl de lichten langs de vroegere Vaartsche Rijn aangaan, neem ik een broodje naast café 't Zwaantje aan Het Sluisje. Aan de overkant lonken nog steeds de lichtjes van het prieel in de slagschaduw van de hoge bomen. Even later loop ik in het donker langs de vaart terug en passeer de neogotische feestzaal, luisterrijk als een paleis. Alle lichten zijn ontstoken, er staat een steltloper met kachelpijphoed die midden op de weg zijn gasten verwelkomt. In de vaart tjoeken traag de aken voorbij, hun signaallichtjes als zwevende rode zaklantaarns.

INFORMATIE

Vanaf Centraal Station Utrecht is het vier strappen en ongeveer tien haltes naar Nieuwegein Zuilenstein. Aan het eind van de wandeling door landgoed Rijnhuizen loopt u langs de vaart terug naar de Rijnhuizerbrug of u slaat even ervoor de Buxtehudelaan in. In beide gevallen komt u op de Symfonielaan. Na tien minuten lopen, bereikt u weer halte Zuilenstein van de sneltram. Deze wandeling is het gemakkelijkst te maken met een plattegrond van Nieuwegein. Die is gratis af te halen bij het gemeentehuis aan de Martinibaar, of u belt afdeling communicatie van de gemeente Nieuwegein: telnr.: 030- 607 12 19.

De sleutel van Rijnhuizen is aan te schaffen door te bellen naar het FOM, Instituut voor Plasmafysica, Edisonbaan 14 in Nieuwegein, telnr. 030-6071219, of door met het verzoek om een sleutel aan te bellen of u tijdens kantooruren te melden bij de receptie van het FOM met dit verzoek. Tegen een borg van f 15,00 mag u dan in de weekeinden de sleutel gebruiken om het park Rijnhuizen te betreden. Het is zeker alle moeite waard!